

ІНТЕРВЕНЦІОНІЗМ І ВИКЛИКИ ЕФЕКТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ

*АНЖЕЛА ГРИЛІЦЬКА, кандидат економічних наук, доцент,
Черкаський національний університет імені Богдана
Хмельницького (м. Черкаси, Україна)*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-552-8-16>

Вступ. Сучасна світова економіка характеризується зростанням масштабів та частоти глобальних криз, серед яких фінансові потрясіння, пандемії, воєнні конфлікти та енергетичні виклики. У таких умовах дедалі актуальнішою стає проблема пошуку балансу між державним втручанням (інтервенціонізмом) та принципами економічної свободи. З одного боку, держава прагне стабілізувати соціально-економічні процеси, з іншого — надмірне втручання може обмежувати розвиток підприємницької ініціативи та ефективність управлінських рішень. Саме тому постає потреба у ґрунтовному аналізі впливу інтервенціонізму на системи менеджменту та виробленні адаптивних стратегій управління, здатних забезпечити стійкість організацій і держав в умовах невизначеності та турбулентності.

Метою дослідження є аналіз впливу державного інтервенціонізму на ефективність управлінських процесів в умовах глобальних криз та виявлення стратегій адаптації менеджменту до економічної та соціальної турбулентності.

Результати дослідження та їх обговорення. Державне втручання в економіку, або інтервенціонізм, часто розглядається як необхідний інструмент для стабілізації економічних процесів під час глобальних криз. Однак

надмірне втручання може призвести до зниження ефективності управлінських рішень. Наприклад, державні заходи, спрямовані на підтримку банків під час фінансової кризи 2008 р., мали довгострокові фіскальні наслідки, що впливали на ефективність фінансового сектору [2].

Інтервенціонізм, тобто активне втручання держави у економічні процеси, традиційно розглядається як засіб стабілізації ринків та підтримки соціально-економічної рівноваги під час кризових ситуацій [1]. Його застосування охоплює різні сфери: фінансову підтримку підприємств, регулювання ринку праці, субсидування стратегічних секторів економіки, а також монетарні та фіскальні стимули [2]. З одного боку, інтервенціонізм дозволяє зменшити негативний вплив глобальних потрясінь на економіку та суспільство. Наприклад, під час фінансової кризи 2008 р. державні програми порятунку банків та великих корпорацій дозволили уникнути колапсу фінансового сектору та соціальної дестабілізації. Подібні заходи також підтримували зайнятість і стабільність доходів населення, що сприяло збереженню соціальної стабільності. З іншого боку, надмірне або тривале втручання держави може негативно впливати на ефективність управлінських рішень у бізнесі.

Класичні роботи Мізеса та сучасні дослідження показують, що довготривалі державні субсидії та регуляції часто створюють економічні спотворення, знижують конкуренцію та стимулюють неефективне використання ресурсів. Наприклад, компанії, які звикають до державної підтримки, можуть зменшувати ініціативу щодо оптимізації управлінських процесів і впровадження інновацій, що в довгостроковій перспективі знижує загальну продуктивність і конкурентоспроможність [2].

Таким чином, вплив інтервенціонізму на менеджмент є двостороннім: він може стабілізувати організацію під час

кризи, але водночас створює ризики зниження ефективності управлінських рішень і стимулює залежність від державного втручання. Емпіричні дослідження підтверджують, що країни та організації, які застосовують адаптивні механізми управління, здатні мінімізувати негативний ефект інтервенціонізму і використовувати його для досягнення стратегічної стабільності [6].

Отже, повний аналіз впливу інтервенціонізму на менеджмент в умовах глобальних криз потребує комплексного підходу: необхідно враховувати як короткострокові стабілізаційні ефекти, так і довгострокові наслідки для ефективності управлінських рішень та розвитку організацій [1].

Менеджери організацій повинні адаптувати свої стратегії до умов, що змінюються під впливом державних політик. Дослідження показують, що під час пандемії COVID-19 підприємства, які швидко адаптували свої стратегії до нових умов, змогли зберегти стійкість та ефективність [3]. Умови глобальних криз створюють значні виклики для менеджменту організацій, адже державне втручання може швидко змінювати економічне, правове та соціальне середовище. Адаптивність менеджменту в таких умовах стає ключовим фактором виживання та стійкості організацій [4].

Отже, адаптивність менеджменту виступає критичним чинником збереження ефективності організацій у періоди глобальних криз, коли державне втручання істотно впливає на економічне середовище та умови прийняття управлінських рішень. Забезпечення економічної свободи є важливим для стимулювання інновацій та економічного зростання. Однак у періоди криз необхідно знаходити баланс між підтримкою економічної свободи та необхідністю державного втручання для забезпечення стабільності. Дослідження показують, що країни з високим рівнем економічної свободи можуть краще адаптуватися до кризових ситуацій [7].

В умовах глобальних криз пошук балансу між економічною свободою та державним втручанням є критично важливим для забезпечення сталого розвитку та ефективного управління організаціями. Економічна свобода сприяє підприємницькій ініціативі, інноваціям та оптимальному розподілу ресурсів, тоді як державне втручання здатне стабілізувати економіку та соціальну сферу в умовах турбулентності.

Дослідження показують, що країни з високим рівнем економічної свободи швидше адаптуються до кризових явищ і демонструють вищу стійкість економічних систем [7]. У таких країнах менеджери можуть оперативніше приймати рішення, спрямовані на розвиток бізнесу, без надмірних бюрократичних обмежень, одночасно використовуючи державні програми підтримки у разі необхідності [5]. У контексті глобальних криз важливим є інтегроване управління, що поєднує принципи економічної свободи з вибіркоким інтервенціонізмом. Наприклад, під час фінансової кризи 2008 р. державні втручання у вигляді стимулюючих пакетів дозволили зберегти робочі місця та стабілізувати ключові сектори економіки, при цьому країни з високою економічною свободою змогли уникнути надмірної бюрократизації та зберегти динаміку підприємницької активності.

Державне втручання може змінювати управлінські процеси в організаціях. Наприклад, під час пандемії COVID-19 уряди багатьох країн запровадили обмеження, які вплинули на організаційні структури та управлінські стратегії підприємств [4]. Державне втручання суттєво змінює структуру та функціонування управлінських процесів у організаціях. Інтервенціонізм проявляється не лише через фінансові стимули або регуляторні обмеження, а й через встановлення стандартів, норм та процедур, що впливають на прийняття рішень на всіх рівнях управління. Під час глобальних криз, зокрема пандемії

COVID-19, уряди багатьох країн впровадили обмеження на діяльність підприємств, субсидії для підтримки зайнятості та інші заходи економічного регулювання. Такі зміни змушували менеджерів організацій швидко адаптувати внутрішні процеси: реорганізовувати робочі групи, змінювати ланцюги постачання, впроваджувати нові методи комунікації та контролю.

Отже, інтервенціонізм впливає на управлінські процеси як обмежуючий та стимулюючий фактор одночасно. Ключовою умовою ефективності є здатність організації гнучко реагувати на державні ініціативи, адаптувати структури та процеси, а також інтегрувати зовнішні ресурси у власні стратегічні рішення [4].

Висновки. Інтервенціонізм держави під час глобальних криз може бути як стимулюючим, так і обмежувальним чинником для організаційного менеджменту. Надмірне втручання здатне знижувати ефективність управлінських рішень і створювати економічні спотворення, тоді як адаптивне управління дозволяє використовувати державні ресурси для стабілізації та розвитку. Ключовим фактором ефективності менеджменту в умовах інтервенціонізму є здатність організації швидко реагувати на зміни, інтегрувати зовнішні впливи та підтримувати баланс між економічною свободою та державним регулюванням. Впровадження гнучких структур управління, навчання керівників та активна взаємодія з державними органами підвищує стійкість організацій і забезпечує можливість досягнення сталого розвитку навіть в умовах глобальної турбулентності.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку. Подальші дослідження в напрямку впливу інтервенціонізму на ефективність менеджменту в умовах глобальних криз можуть зосереджуватися на глибокому аналізі конкретних секторів економіки; дослідженню

ефектів державного втручання на менеджмент у різних секторах (фінансовому, промисловому, ІТ та соціальному), що дозволить виявити галузеві особливості та адаптаційні механізми, які забезпечують стійкість організацій.

Список використаної літератури:

1. Aikins, S. Global Financial Crisis and Government Intervention: A Case for Effective Regulatory Governance. S. Aikins. SSRN, 2009. URL: <https://www.ssm.com/abstract=1358091>
2. Dell’Ariccia, G., et al. The Long Shadow of Public Interventions in the Financial Sector. *PMC*. 2022. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8959793>
3. Gan, J. E. State Intervention and Tourism Business Resilience. ScienceDirect, 2024. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666957924000247>
4. Akbaba, D. State Intervention in the Public and Private Spheres in Times of Crisis: COVID-19 Pandemic. *The Rest Journal*. 2024. URL: <https://therestjournal.com/2024/01/31/state-intervention-in-the-public-and-private-spheres-in-times-of-crisis-covid-19-pandemic>
5. Hung, N. T., et al. The Impact of Economic Freedom on Economic Growth in Countries with High and Low Regulatory Quality. *Nature*. 2024. URL: <https://www.nature.com/articles/s41599-024-03741-8>
6. Mizrahi, S. How Well Do They Manage a Crisis? The Government’s Effectiveness During Times of Crisis. *PMC*. 2021. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7823456>
7. Bergh, A. Hayekian Welfare States: Explaining the Coexistence of Economic Freedom and Big Government. Cambridge University Press, 2020.